

کتاب شناخت

فهرست نویسندگان و صاحبان آثار

جلد نخست: لرستان

ساسان والی زاده

فروردین ۱۳۹۲

انتشارات برداشت

انتشارات شاپورخواست

سرشناسه	والی‌زاده، ساسان، ۱۳۵۳-
عنوان و پدیدآور	کتاب شناخت، فهرست نویسندگان و صاحبان آثار (جلد نخست: لرستان)
مشخصات نشر	ساسان والی‌زاده
مشخصات ظاهری	خرم‌آباد: انتشارات شاپورخواست، انتشارات برداشت، ۱۳۹۲.
شابک	دوره : جلد اول
وضعیت فهرست‌نویسی	فیبیا
یادداشت	کتاب‌نامه [۴۱۷] - ۴۲۱
یادداشت	نمایه [۴۲۳] - ۴۶۲
مدرجات	ج ۱ - لرستان
موضوع	نویسندگان ایرانی - سرگذشت‌نامه و کتاب‌شناسی
موضوع	نویسندگان ایرانی - لرستان - سرگذشت‌نامه و کتاب‌شناسی
موضوع	لرستان - کتاب‌شناسی
رده‌بندی کنگره	۱۳۹۲ ی ۲ ک ۲ / و ۳۳۹۲ PIR
رده‌بندی دیویی	۸ فا ۰ / ۹
شماره کتاب‌شناسی منی	۳۱۲۳۰۵۹
ISBN: 978-600-260-082-0	
ISBN: 978-600-260-083-7	

انتشارات برداشت

انتشارات شاپورخواست

نام کتاب	کتاب شناخت
پژوهش و نگارش	فهرست نویسندگان و صاحبان آثار، (جلد نخست: لرستان)
ناشر	انتشارات شاپورخواست - انتشارات برداشت
محل نشر	خرم‌آباد، همراه ۰۹۱۶۳۹۸۴۰۱۱
امور رایانه‌ای	محمد محمدی
طرح جلد	علی سلیمانی
نوبت چاپ	اول ۱۳۹۲
شمارگان	۱۰۰۰ نسخه
لیتوگرافی و چاپ	طاهر
	شابک دوره: ۰۰ - ۰۸۲ - ۰۲۶۰ - ۶۰۰ - ۹۷۸
	شابک جلد اول: ۷ - ۰۸۳ - ۰۲۶۰ - ۶۰۰ - ۹۷۸

بها: ۲۰۰۰۰۰ ریال

فهرست

صفحه	عنوان
۹	مقدمه
۹	درآمد
۱۰	مرور منابع و تاریخچه
۱۱	دایرة مؤلفان
۱۳	دایرة کتاب‌ها
۱۴	منابع پژوهش
۱۵	شیوه تدوین
۱۷	اختصارات
۱۷	مدخل‌ها
۱۸	اشاره به ناگزیر
۱۹	یاریگران
۲۱	سخن دیگر
۲۳	کلیات
۲۳	کتاب‌نامه‌های لرستان
۲۴	بانک الکترونیکی نویسندگان
۲۴	نویسندگان پُرکار
۲۵	نویسندگان با نام مستعار

۲۶ لرستان پژوهان غیربومی
۲۶ نویسندگان مقیم
۲۷ صاحبان آثار درباره لرستانی‌ها
۳۷ فهرست موضوعی آثار بر اساس نام مؤلفان:
۳۷ الف- مؤلفان حوزه لرستان پژوهی
۴۳ ب- مؤلفان حوزه فرهنگ و هنر
۵۰ ج- مؤلفان حوزه علوم انسانی
۵۱ د- مؤلفان حوزه علمی
۵۵ یادنامه‌ها، مجموعه مقالات و کتاب‌های خاص
۵۷ نویسندگان زن
۹۵ فهرست نویسندگان و آثار
۳۹۳ فهرست تصاویر نویسندگان
۴۱۷ منابع و مآخذ
۴۲۳ نمایه

www.ketab.ir

مقدمه

درآمد

ضرورت وجود فهرستگان موضوعی کتب و آثار انشایافته دیرگاهی است آشکار شده است. همچنین تدوین این گونه فهرست‌ها بر اساس جغرافیا دارای اهمیتی از نوع ضرورت ایجاد کتابخانه ملی است. صاحب این نلم پیش از این برای زادگاه خود، در مقیاس استانی، به چنین اقدامی دست یازید و اینک نیز بر آن است ضمن بازنگری اساسی، آن را نخستین جلد از مجموعه فهرستگانی برای همه‌ی استان‌ها قرار دهد. درباره‌ی این کتاب شایان یادآوری است از انتشار نخستین فهرست از نویسندگان لرستان بیش از ده سال می‌گذشت و از پس یک دهه، لزوم ویرایش تازه‌ای لازم می‌نمود، چه آن‌که از یکسو در این دهه شاهد سر برآوردن نسل جدیدی از اهل قلم لرستان بوده و از دیگر سو دسترسی به انواع کتاب‌شناسی و فهرس از طریق مراجع تخصصی و امکان جستجوهای گوناگون در پایگاه‌های اطلاع‌رسانی فراهم آمده بود؛ امکانی که در اوایل دهه‌ی هفتاد قابل تصور نبود و با چه دشواری‌ها آن دفتر نخستین شکل گرفت که شرح آن ضمن بیان ضرورت‌های انجام چنین پژوهشی در مقدمه کتاب "شناخت‌نامه نویسندگان لرستان" به تفصیل آمده است؛ اما در مقدمه کتاب جدید لازم دیدم علاوه بر ذکر نکاتی تازه، بخش‌هایی از آن پیش درآمد به تکرار آید تا بار دیگر ضرورت‌ها و چرایی انجام کار آشکار شود.

مرور منابع و تاریخچه

واقعیت این است که با آن‌که اخیراً در کشور ما، کم و بیش فهرست‌نویسی و نمایه‌سازی و تنظیم انواع فهراس به شیوه‌ی علمی و دیگر فعالیت‌های کتاب‌شناختی باب شده ولی هنوز آن‌طور که باید و شاید چندینی و چگونگی و ضرورت مسأله جا نیفتاده و بیش از آن‌که به محتوا و اهمیت و ارزش کار توجه شده باشد، به ظاهر اکتفا گردیده است. حتی اهمیت این امر توسط دست‌اندرکاران تألیف و نشر و جامعه پژوهشگر هم جدی تلقی نشده است و نقش مؤثر این قبیل فعالیت‌ها در پیشبرد امور تحقیقاتی و جلوگیری از دوباره‌کاری‌ها و فراهم آوردن اطلاعات اولیه در مورد انجام هر گونه تحقیق در موضوعات مورد بحث کتاب‌شناسی نادیده گرفته می‌شود.

امر فهرست‌نویسی و فرهنگ‌پردازی سابقه‌ای طولانی دارد. در گذشته دانش‌پژوهانی به روی فهراس کار کرده و از خود آثاری بر جای گذاشته‌اند. از "فهرست ابن ندیم" و "فهرست شیخ طوسی" و "فهرست شیخ منتجب‌الدین" و "فهرست غضائری" گرفته تا برسد به "سفینه البحار" مرحوم قمی که "فهرست بحارالانوار" علامه مجلسی است و اثر "عظیم‌الذریعه" شیخ آقابرگ و "اعیان‌الشیعه امین‌العاملی" و "مرآة‌الکتب" ثقة‌الاسلام تبریزی در تاریخ اسلامی می‌درخشند.

در رجال نیز کتب فراوانی به چشم می‌خورد. از آن جمله است رجال‌کشی، رجال شیخ طوسی، رجال مامقانی و در سالیان اخیر، شرح رجال ابران تألیف مهدی بامداد و فرهنگ سخنوران خیام‌پور.

گذشته از این، کتاب‌های کتاب‌شناسی نیز بر چند گونه‌اند: یک دسته، کتاب‌شناسی‌های فردی است مانند: کتاب‌شناسی توصیفی آثار شریعتی. دسته‌ی دیگر، کتاب‌شناسی‌های تخصصی است که در برگیرنده‌ی آثار منتشرشده پیرامون یک موضوع خاص‌اند، مانند: "کتاب‌نامه اقتصاد تا سال ۴۹" به اهتمام احمد میرزاده (۱۳۵۰)، "کتاب‌شناسی آموزش و پرورش" به اهتمام حسین بنی‌آدم (۱۳۴۶) و "فهرست کتاب‌های کودکان و نوجوانان" به اهتمام سوسن گودرزی (۱۳۵۰). دسته‌ی سوم کتاب‌شناسی‌هایی هستند که یک مقطع زمانی خاص را مورد توجه قرار داده‌اند. مانند: "فهرست جامع کتاب‌های دهه انقلاب" (۱۳۵۱) یا "کتاب‌شناسی تاریخ مشروطیت ایران" به اهتمام دکتر فرمانفرمایان (۱۳۴۵). دسته‌ی چهارم کتاب‌شناسی‌هایی هستند

که کتب مجتمع در یک مکان خاص را مورد توجه قرار داده‌اند مانند: "فهرست کتابخانه دولتی تربیت تبریز" (۱۳۲۵) و "فهرست کتابخانه مجلس شورای ملی" به اهتمام عبدالحسین حائری.

اما تنظیم فهراس و تدوین کتاب‌شناسی بر اساس یک منطقه جغرافیایی عموماً و عمدتاً با رویکردهای ملی بوده است. مانند: "کتاب‌های ایران" به اهتمام ایرج افشاریزدی (۴۷-۱۳۳۳)، "فهرست کتاب‌های چاپی فارسی" به اهتمام خان‌بابا مشار (۴۲-۱۳۳۷) و "کتاب‌شناسی ملی ایران" که به طور سالانه انتشار می‌یابد. در شکل استانی آن چند کتابی که به چاپ رسیده است در واقع نه کتاب‌شناسی نویسندگان استان که کتاب‌شناسی کتاب‌هایی بوده است که در آن استان به چاپ رسیده است. مانند: "فهرست کتب چاپی خراسان در عصر پهلوی" (۱۳۵۵) و "فهرست کتاب‌های چاپی آذربایجان" (۱۹۶۳ م.) و در واقع این نحوه از کار که در این تألیف مورد توجه قرار گرفته است، در نوع خود بی‌سابقه است و ان‌شاءالله در قالب مجموعه کتاب‌هایی برای استان‌های کشور گسترش خواهد یافت.

اما در بخش شرح زندگی نویسندگان و مؤلفان نیز وضعیت کلی چون شیوه کتاب‌شناسی‌هاست، یعنی با شرح زندگی یک شخصیت خاص یا شرح‌های موضوعی عام مانند شرح مؤلفین آثار مذهبی و ... بوده است. از بعد جغرافیایی عمده‌ترین کتاب، "مؤلفان کتب چاپی از آغاز تا امروز" است و از یک بعد خاص کتاب "فرهنگ سخنوران" دکتر عبدالرسول خیام‌پور (۱۳۴۰)، اگرچه مورد اخیر یک کتاب ویژه جهت شرح مؤلفین نیست؛ اما به هر حال نوعاً قابل استناد است. در بعد استانی هم نمونه‌های برجسته‌ای در دست نیست و فقط در کتبی مانند مشاهیر گُرد، مشاهیر اُمر و با تذکره حزین اشاراتی در این باب داشته‌اند. اخیراً نیز چند کتابی در این باره انتشار یافته است مانند: "شناخت‌نامه مفاخر ازنا" (علی‌محمد زیدوندی) و "ناموران علمی و فرهنگی استان لرستان" (علیداد برزویی).

دایره‌ی مؤلفان

دایره‌ی نویسندگان و مؤلفین که در این کتاب به آن‌ها پرداخته شده است همان‌گونه که اشاره شد "نویسندگان لرستان" است. البته تبیین و تعریف دقیق این کلمه اندکی محل

تأمل است. آیا باید تولد و سکونت نویسندگان در لرستان ملاک لرستانی بودن احتساب گردد و آیا نویسندگانی که لرستانی نبوده، ولی بیش‌تر سالیان عمر خویش را در لرستان گذرانده و آثار خویش را در این دیار انتشار داده‌اند نباید در این فرهنگ راه یابند و نیز تکلیف آن دسته از نویسندگانی که متولد لرستان نبوده ولی اصالتاً به این منطقه مربوط بوده و نسل پیشین آن‌ها در لرستان زیسته است، چگونه است؟

این انگاره‌ها به طور مفصل با اهل فن مورد بحث قرار گرفت و در نهایت آنچه مبنای عمل قرار گرفت این بود که ضمن توجه محوری به نویسندگان متولد لرستان، مؤلفان داخل در دو دسته دیگر نیز به کتاب راه یابد چرا که به هر حال انتساب خود و یا مکان انتشار آثار آنان مرتبط با محدوده جغرافیایی لرستان بوده است؛ اما یک دسته خاص به طور کلی از این کتاب حذف گردید و آن مربوط به لرستان‌پژوهان یا نویسندگانی است که لرستانی نبوده ولی آثاری پیرامون لرستان به نگارش درآورده‌اند از آن جمله است نویسندگانی چون: علی حسینی، بشن کلکی، محمد گلبن، علی‌اصغر محمدخانی، کاوه بیات، عیسی بهنام، مینا صادق‌بهنام و ... تلاش و مطالعه‌ی این نویسندگان در زمینه‌ی پدید آوردن آثاری با موضوع لرستان اگرچه بسیار ارزشمند بوده و شایان تقدیر فراوان است اما عدم پرداختن به این دسته از نویسندگان دقیقاً مرز بنیادی تفاوت این کتاب با دیگر کتاب‌شناسی‌های لرستان است. چرا که آنچه در آن کتاب‌شناسی‌ها محور و محل استناد بوده موضوعیت کتاب پیرامون لرستان است اما آنچه که در این اثر مبنای دستور کار قرار گرفته، پرداختن به نویسندگانی بوده است که از لحاظ انتساب یا اسکان، خود نویسندگان به لرستان مربوط بوده‌اند. در واقع در آن کتاب‌شناسی‌ها اصالت با موضوع کتاب بوده است و در این تألیف به صاحب اثر، به عبارت روشن‌تر این تألیف شناسنامه فرهنگی و آیینی تمام‌نمای وضعیت اهل قلم و تبیین جایگاه اصحاب قلم در لرستان است. در مورد نویسندگان لرستانی‌الاصل نیز لازم است به این نکته اشاره شود که ملاک وارد نمودن آن‌ها عدم انقطاع کامل با لرستان بوده است؛ به همین دلیل کسانی مانند استاد دکتر امیرحسین آریان‌پور که اصالتاً لرستانی و از ایل بیرانوند می‌باشند به دلیل انقطاع و وجود دو نسل فاصله در این تألیف وارد نگردیده است و در نقطه مقابل استاد عزت‌الله فولادوند به‌رغم آن که متولد اصفهان است به لحاظ ارتباط بی‌واسطه با زادگاه اجدادی خود یعنی ازنا در دایره‌ی نویسندگان لرستان آمده است.

به رغم تلاش برای بازیابی هویت نویسندگان لرستانی، به دلیل دشواری دسترسی به برخی مؤلفان و یا پاسخگو نبودن ناشران و حتی خود مؤلفان نتوانستم از صاحب اثر بودن برخی اطمینان حاصل کنم که حسرت آن برای مؤلف به دلیل نقص احتمالی مجموعه باقی است.

دایره‌ی کتاب‌ها

آنچه در این تألیف بدان پرداخته شده است، کلیه‌ی آثار مکتوبی است که در هیأت کتاب انتشار یافته است. البته پوشیده نمی‌داریم که اندکی تسامح در وارد کردن پاره‌ای کتب روا دانسته شده است. این دسته از کتب غالباً به دلیل قدمت آن‌ها و به خاطر آن که اولین کارهای چاپی در نوع خود بوده‌اند مورد اعتنا قرار گرفته‌اند، مانند کتاب "جزوه اول و دوم اشعار" متعلق به صحبت‌الله معینی‌چاغروند که به روایت سیدفرید قاسمی، نخستین کتاب چاپ‌شده در حرم‌آباد است و نیز در پیوست آثار کسانی که دارای کتب و آثار متعدد منتشره بوده‌اند جهت شناخت کامل نویسنده آن‌ها، احیاناً مواردی که حجم آن‌ها کم‌تر از تعاریف رایج و مشخصات کلی کتاب است نیز مورد اشاره قرار گرفته‌اند، اما التزامی به رعایت کامل آن نبوده است.

به طور کلی آنچه که در این تألیف راه یافته است آثاری بوده‌اند که حائز هیأت و شمایل کتاب بوده و به انتشار رسیده باشند، بدین ترتیب هر گونه نسخ خطی، آثاری در دست چاپ، مقالات منتشره در جراید یا کتب عمومی، پایان‌نامه‌های تحصیلی، جزوات پل‌کی، کاتالوگ‌ها، بروشور و جزوات کم‌حجم و چندصفحه‌ای، نشریات و دیگر آثاری که فاقد تظاهرات لازم جهت ورود به تعریف مبنایی بوده‌اند مورد اعتنا قرار نگرفته است. اما در مقابل مجموعه‌های خط (مانند آثار اسماعیل نژادفرد لرستانی) و عکس‌مانند آثار نصرالله کسرائیان) که در قالب کتاب به چاپ رسیده و پدیدآورنده‌ی آن لرستانی بوده، نیز به مجموعه راه یافته است. نکته دیگر این که آثاری که به زبان‌های دیگر نظیر عربی، فرانسه، نروژی و ... وجود داشته و انتساب مؤلف آن‌ها به لرستان محرز بوده است نیز به این کتاب وارد گردیده و حتی التزام و اهتمامی بیش در این گونه موارد به کار برده شده است، تا این دسته از نویسندگان به خوانندگان معرفی و توانایی‌های اهل قلم این دیار تبیین بیش‌تری یابد.

در مجموع در این کتاب ۵۵۰۰ عنوان کتاب از ۱۵۴۰ نویسنده‌ی لرستانی فهرست شده است. یادآور می‌شود در کتاب "شناخت‌نامه نویسندگان لرستان" که در ابتدای دهه ۸۰ انتشار یافت، مجموعاً ۱۳۹۳ عنوان کتاب از ۵۰۰ نویسنده‌ی لرستانی فهرست شده بود که این تعداد در طول یک دهه به بیش از ۳ برابر افزایش یافته است.

منابع پژوهش

منابع و مستندات مطالب این کتاب دو نحله اصلی داشته که هر دو شیوه نیز از گستردگی و پراکندگی خاصی برخوردار بوده است.

نخست، تحقیقات کتابخانه‌ای که در این مرحله تمام کتاب‌شناسی‌های عمومی و تخصصی تا آنجا که قابل دسترسی بود مورد تورق و تفحص قرار گرفته و فهرست کلیه کتب چاپ‌شده از آغاز انتشار کتاب در ایران به وسیله‌ی چاپ سنگی تا کنون مرور گردید. علاوه بر آن کاتالوگ‌ها و فهرست‌های چاپ‌شده ناشران نیز مؤکداً تهیه و مورد مطالعه قرار می‌گرفت و نیز برگه‌دان بسیاری از کتابخانه‌ها و حتی انبار و ویتترین کتاب‌فروشی‌های قدیمی مدام مورد بازدید قرار گرفت تا چنان‌که کتابی از نویسندگان لرستان یافت می‌شد، بر فهرست افزوده گردد.

باید به این بخش مرور مداوم نشریات تخصصی کتاب‌شناسی مانند نمایه، کتاب ماه، جهان کتاب، کتاب هفته و ... نیز افزوده گردد و با حرات می‌توان بیان نمود که فهرست بخش اعظم کتبی که در یکصد سال اخیر به چاپ رسیده است، مرور و اطلاعات لازم پیرامون نویسندگان لرستان از آن‌ها استخراج گردیده است. در همین زمینه لوح فشرده "کتیبه" و پایگاه‌های اطلاع‌رسانی کتاب مانند: سایت "خانه‌ی کتاب" و "آدینه‌بوک" و "آی‌کتاب" و نیز سایت اطلاع‌رسانی کتابخانه‌ی ملی و برخی درگاه‌ها چون: "کنسرسیوم محتوای ملی" و پایگاه‌های اینترنتی دانشگاه‌ها و کتابخانه‌های بزرگ، همچنین سایت‌های شخصی و وبلاگ‌ها برای کشف و تطبیق اطلاعات بسیار مورد استفاده قرار گرفتند.

اما بخش دوم کار، مراجعه و تماس مستقیم با نویسندگان و مؤلفان بوده است. از آنجا که اطلاعات مندرج در کتاب‌شناسی‌ها نوعاً کامل نبوده و نیز فاقد معرفی خود مؤلف هستند، طبیعتاً مطمئن‌ترین راه جهت حصول اطمینان از احوالات نویسندگان و

فهرست دقیق آثارشان ارتباط بلافصل با خود آنان و لذا این شیوه نیز مورد توجه قرار گرفته و نیز بسیاری از نویسندگان و مؤلفان (در حد امکان) تماس گرفته شد. جهت انجام این کار طافت‌فرسا از همه امکانات ارتباطی استفاده شد تا اطلاعات مورد استفاده راه تکمیل بیابد و نواقص کار به حداقل نزول یابد. طبیعی است هم از لحاظ زمانی و هم از حیث مالی انجام این کار، گران‌برایم شد، اما لذت تکمیل اثر بر این مشکلات فائق آمد. طرفه آن‌که در حد فاصل تألیف جدید با کتاب شناخت‌نامه، برخی از این مؤلفین از کشور خارج شده و با دارفانی را وداع گفته بود، که این خود بر دشواری کار افزود.

شیوه‌ی تدوین

در این کتاب، نخست مشخصات پدیدآورنده‌ی آثار شامل: نام کامل، سال تولد، محل تولد و در ادامه کتب چاپ‌شده و سال انتشار کتب آمده است. افرادی که یک یا چند گزینه از موارد مزبور در شرح آن‌ها نامیده، به دلیل عدم دسترسی به آن اطلاعات بوده است. تنظیم و ترتیب افراد بر اساس حروف الفبا بوده و افرادی که به دو نام اشتها داشته و یا دارای نام مستعار بوده‌اند جداگانه ثبت ولی فقط در یک محل شرح داده شده و مورد دیگر به این شرح ارجاع گردیده است.

در این بخش نقد آثار و کتب مؤلف صورت پذیرفته است، که اصولاً وظیفه یک فرهنگ معرفی است نه نقد؛ اما در مواردی جزئی که توضیح کوتاه راجع به شخص یا آثار به معرفی و شناخت بیش‌تر نویسنده کمک رسانده از آن اجتناب نگردیده است. در خصوص نحوه‌ی تنظیم اطلاعات مربوط به محل تولد ذیل نام نویسندگان چنانچه واژه‌ی "متولد" در ابتدای نام شهر قید نگردیده باشد، نویسنده مذکور یکی از شرایط ذیل را داشته است:

الف- مؤلف مذکور به لحاظ اصالت متعلق به آن شهر است، اما در شهرهای دیگر کشور به دنیا آمده باشد.

ب- متولد آن شهر نیست، اما سال‌ها ساکن آن شهر یا شهرستان بوده باشد.

ج- متولد آن شهر نیست و حتی در حال حاضر در آنجا سکونت ندارد، اما به هر حال نام ایشان با آن شهر گره خورده است. مانند برخی فرمانداران، استانداران، ائمه جمعه، رؤسای سابق دانشگاه و ...

د- بر اساس برخی شواهد و گمانه‌زنی‌ها ساکن یا متولد یک شهر دانسته شده است، اما به علت نداشتن مستندات از ذکر واژه‌ی "متولد" ابا ورزیده و با بسنده کردن به ذکر نام شهر مذکور، انتساب او نشان داده شده است. در موارد جزئی حتی از نام شهر هم خودداری شده است که شامل آن دسته از نویسندگانی می‌شود که بر اساس برخی شواهد لرستانی دانسته شده، اما زادبوم آن‌ها به دست نیامده است.

در اینجا گفتن این نکته ضروری است که در این اثر بر خلاف کتاب شناخت‌نامه نویسندگان لرستان از شرح زندگی و احوالات مؤلفان در گذشته‌ام، چه آن‌که تکرار شرح احوالات مؤلفان قبلی زاید و ملال‌آور بود و کشف احوالات مؤلفان جدید نیز به مدد گسترش امکانات اطلاع‌رسانی چندان دشوار نیست و اضافه کردن آن در این مجموعه بر حجم کتاب می‌افزود و انتشار آن را به تأخیر می‌انداخت.

نکته‌ی مهم دیگر آن‌که تنها وجه اشتراک تمام افراد ذکرشده در این کتاب، داشتن اثر چاپ شده و لرستانی بودن است. لاجرم گرایش‌های فکری و سیاسی آن‌ها به هیچ عنوان مورد توجه نبوده و مؤلف را با آن کاری نیست و ذکر نام هر کدام از ایشان به منزله تأیید اندیشه‌های آن‌ها نیست. همچنین به اقتضای فرهنگ‌نویسی از ذکر همه‌ی القاب علمی، دانشگاهی، عرفی، حوزوی و سایر معذور بوده‌ام که ان‌شاءالله خوانندگان آن را طبیعت انجام چنین پژوهش‌هایی دانسته و دلیل کوتاهی و یا جسارت مؤلف ندانند.

اختصارات

حروف و علایمی که در کتاب به کار رفته عبارتند از:

ش.	هجری شمسی
ق.	هجری قمری
هجری	هجری قمری
م.	میلادی
ر. ک	رجوع کنید به
بی تا	بدون تاریخ چاپ
بی نا	بدون نام ناشر
بی جا	بدون ذکر محل چاپ
/	ترجمه‌ی ...
(...)	سال انتشار و نیز سال تولد و مرگ
-	(سن دو عدد) تا
س.	ساکن و مقیم یک شهرستان

مدخل‌ها

مدخل به عنوانی اطلاق می‌گردد که با اندکی فرورفتگی، در اول سطر و با حروف درشت‌تر از متن چاپ شده است.

مدخل‌ها در واقع راهنما و کلید بازیابی اشخاص در فرهنگ‌ها، کتاب مرجع و از جمله کتاب حاضر هستند. مدخل در این کتاب بر دو قسم است:

۱. مدخل‌های اصلی، که ذیل آن‌ها به شرح و بسط احوالات نویسندگان پرداخته‌ام، چنان‌که در همین پیش‌گفتار هم آمده است ملاک اسم اشهر یا نامی بوده است که صاحب کتاب بیش‌تر بدان مشهور بوده است. این نام ممکن است نام مستعار، تخلص، لقب، یا بخشی از نام شخص باشد.

۲. مدخل‌های ارجاعی، که ذیل آن‌ها مطالبی نوشته نشده و خواننده به مدخل‌های اصلی که پس از نشانه (ر. ک) آمده‌اند حواله داده شده است.

اشاره به ناگزیر

داستان انتشار "شناخت‌نامه نویسندگان لرستان" که نسخه‌ی نخست این کتاب است، آمیخته با ملال است. در آن مقطع نهادهای رسمی و پژوهشی استان به دلیل روابط خاص حاکم بر آن‌ها حاضر به حمایت نبودند. استاندار وقت و مدیرکل وقت ارشاد لرستان، الفتاتی به کتاب نشان ندادند و بسیاری از دوستان شاعر و نویسنده که گرفتار نگاه تک‌ساحتی به فرهنگ بودند، انجام چنین پژوهشی را عبث دانستند و حتی مؤلف را ملامت کردند که چرا عمر گرانیامیه را بی‌فایده هدر داده است! اما من چنان گمان می‌داشتم تنها با شناخت داشته‌های فرهنگی می‌توان به توسعه‌ی فرهنگی اندیشید. کتاب سال ۱۳۸۰ درآمد و خیلی زود فراموش شد. البته به غیر از افرادی که بارها از علت نام بردن تک‌تک نویسندگان سؤال می‌کردند و من در پاسخ جز آن‌ها را به شیوه رایج فرهنگ‌نویسی ارجاع دهم، کاری از دستم برنمی‌آمد و توضیح می‌دادم که همنشینی اسامی نباید در محل قضاوت درآید.

در این محاکات و چنبره‌ی مأیوس‌کننده، یادداشت یوسف علیخانی، روزنامه‌نگار و نویسنده درباره‌ی این اثر مرا به صرافت انداخت که آیا نیاز به "این جور کتاب‌ها" هم در جامعه‌ی کتاب‌خوان پیدا خواهد شد؟ و آیا اصولاً نیازی به تدوین "شناخت‌نامه فرهنگی" وجود دارد؟

علیخانی در یادداشت خود نوشت: «بعد از کم‌آوری لیست قزوینی‌های صاحب‌نام، اولین مطلبی که دیدم با این موضوع نوشته شد کار ساین والی‌زاده بود.

کنجکاو شدم ببینم چقدر با این افراد آشناست که دیدم فردایش با یک جلد کتاب دویست و شصت و هشت صفحه‌ای آمد و گفت خیلی وقت برد اما دیده نشد؛ کتاب را انتشارات افلاک، زمستان ۱۳۸۰ در خرم‌آباد منتشر کرده بود. تقدیم شده به سیدفرید قاسمی، به پاس اهتمام وافرش در گسترش مباحث لرستان‌پژوهی. شناخت‌نامه نویسندگان لرستان بسیار دقیق کار شده، گیرم حالا یکی دو نفر هم از لیستش جا مانده باشند که این به اقتضای کارهای تحقیقاتی که اغلب شخصی و بدون پشتوانه مالی و دولتی انجام می‌شود، امری است بدیهی. والی‌زاده، کتاب را به چند بخش تقسیم کرده: پیش‌درآمد، شناخت‌نامه کسان به صورت الفبایی، نمایه کتاب‌شناختی، نمایه و مآخذ و نمایه کسان. نمونه چنین کاری را دیده‌ایم؛ فرهنگ داستان‌نویسان تألیف حسن

میرعابدینی. اگر گزاره نگفته باشم شناخت‌نامه نویسندگان لرستان اگر چیزی کم از کتاب حسن میرعابدینی نداشته باشد که سر و گردنی از آن بالاتر دارد. با دیدن این کتاب تأسف خوردم که چرا چنین کتاب‌هایی دیده نمی‌شوند؟ چرا مؤلفان آن تشویق نمی‌شوند؟ و درباره‌ی این کتاب اعتراف می‌کنم با نگاهی سردستی به فهرست نویسندگان به اسامی آشنایی دست پیدا کردم و نمی‌دانستم خیلی‌هاشان لرستانی هستند.

گمان من این است که توجه به ایران بزرگ، بهتر از نگاه به این تهران دودآلود است که در واقع نویسندگان و شاعرانش، بیش از آن‌که تهرانی‌الاصل باشند، ایرانی هستند و اغلب زاده‌ی یکی از روستاها و شهرستان‌های آن.»

یاربگران

حجت‌الاسلام علی اسماعیلیان، امین آزادبخت، علی آریاپور، زیبا آزادی، حاج محمد احمدی، یدالله بازگیر، ماشالله بهاروند، سیدیدالله ستوده، وحیده بهرامی، سپیده بهرامی، فزه پناه‌لو، سیدمرتضی جزایری، محمد جوادی، محمد حنیف، هوشنگ حبیبی، ابراهیم خدایی، راهبه خشنود، اکبر رضایی، علی محمد زیدوندی، اکرم زین‌العبادی، مصطفی حسنونند، علی سلیمانی، لایلا سوری، حجت‌الله شفیع، علی صارمیان، امیرحسین صفی-زاده، سیدمحمد طاهریان، سیدنادر نبوی طباطبایی، محمدکاظم علی‌پور، مسعود فرج‌اللهی، رضا قاسم‌پور، سیدفرید قاسمی، امین کمالوند، ایرج کاظمی، رضا گودرزی، جواد گودرزی، محمد محمدی، علی مرادی، علی اکبر مبصری، محبتی مقدسی، حسین معصومی (مهدی‌زاده)، محمدجعفر محمدزاده، غلام‌رضا مولانا، مجید نوربان، حجت والی‌زاده، صغری والی‌زاده، لایلا والی‌زاده، مریم والی‌زاده و مرتضی ذاکر.

و نیز: اداره‌ی کل فرهنگ و ارشاد اسلامی، اداره کل رسانه‌های دفتر رئیس جمهور، انجمن شعر و ادب شهرستان خرم‌آباد، انجمن اهل قلم شهرستان خرم‌آباد، انجمن بروجردی‌های مقیم تهران، انجمن پاسداران گویش لری (تهران)، خبرگزاری دانشجویان ایران "ایسنا"، فرمانداری بروجرد، کانون نویسندگان و پژوهشگران لرستان، معاونت پرورشی اداره‌ی کل (سازمان) آموزش و پرورش، معاونت ارتباطات حوزه معاون اول رئیس جمهور.

البته کسانی بودند که با نگاه محققانه و کریمانه‌ی خود مشوق صاحب قلم شدند، نخست باید از استاد سیدفرید قاسمی نام ببرم که با حوصله‌ی بسیار، از ابهامات من، رازگشایی کرد و هر بار با تمجید از ارج اثر اشتیاق استمرار کار را دو چندان می‌کردند و نیز یاد کنم از استاد محمد حنیف که نخستین فردی بود به ضرورت تألیف، صحنه گذاشت و با بزرگواری و رفتار کریمانه، مرا مرهون محبت بی‌دریغ خویش نمودند.

همچنین باید از اکرم زین‌العبادی، یدالله بازگیر، غزل تاج‌بخش، یحیی عبده، بنفشه حجازی و عزیزانی دیگر یاد کنم که همیاری‌شان ستودنی بود.

حمایت‌های آقای محمدجعفر محمدزاده برای شکل‌گیری کتاب و پیگیری مجدانه‌ی آقای سیدیدالله ستوده برای انتشار مطلوب کتاب نیز شایسته‌ی تجلیل است.

در مراحل استخراج اطلاعات، تدوین و تطبیق مطالب و آثار برادر گرامیم، آقای محمد جوادی تلاش واقعی به خرج داده و با یاری بی‌دریغ خود مرا مرهون محبت خود ساختند.

در پایان باید از همسرم، وحیده بهرامی و دخترم هانا یاد کنم که مهر ایشان فرصت پژوهش را برایم فراهم نمود.

سخن دیگر

همچون مقدمه کتاب شناخت‌نامه نویسندگان، ناچار باید تکرار کنم امکان راه یافتن پاره‌ای اشتباهات در این تألیف مردود نیست و احتمال وارد نشدن نام بسیاری دیگر از نویسندگان لرستانی بعید نمی‌باشد. اما، به هر حال مؤلف بیان این جمله معترضه را حق خود می‌داند که آثاری شبیه این کتاب در همه جای دنیا محصول تلاش جمعی و گروه پژوهندگان با بر خور داری از حمایت‌های جدّی و بودجه‌های مناسب دولتی صورت می‌پذیرد و این که یک فرد با استفاده از حداقل امکانات به چنین کاری دست یازد، هم طاقت‌فرسا و طولانی بوده و هم احتمال عدم جامعیت می‌رود. البته ذکر این گزاره ضروری می‌نماید که در "تألیفی چنین مفصل و مبسوط که مأخذ و مدارک آن پراکنده و نامعین است و سابقه وافعی ندارد، امکان نقص و لغزش وجود دارد"، ضمن آن که باید مشکلات و موانع کلی و عمومی این قبیل کارها را نظیر عدم توجه به نظام اطلاع‌رسانی، نبود روحیه‌ی جمعی و عدم عنایت به تفکر سیستماتیک گروهی، عدم اولویت‌بندی در سازمان‌ها و افراد مسئول، عدم ارتباط درون گروهی منابع اطلاعاتی و اطلاع‌رسان، انقطاع و عدم استمرار در فعالیت‌های سازمان‌های اطلاع‌رسانی و حبس اطلاعات توسط افراد یا سازمان‌ها یادآور شد.

اما به هر حال با توجه گستردگی بی‌حصر موضوع و گستاخی مؤلف برای پوشش کامل آن، بخشی از نواقص در شرح افراد یا عدم ثبت بسیاری از نویسندگان دیگر در کار متوجه قلت مایه‌ی مؤلف است و نگارنده با کمال خضوع خود را از اتهام خامی و شتاب کاری، ببری نمی‌داند. به واقع آنچه در این فرهنگ آمده است، تمام آنچه می‌بایست فراهم می‌آمد نیست اما به هر شکل به تعبیر دکتر "یاحقی" در مقدمه‌ی "فرهنگ اساطیر"، تلاش صورت‌پذیرفته، گشودن دریچه‌ای است که از آن می‌توان به داشته‌های نهفته دیگری دست یافت که کم‌ترینش پی بردن به انسجامی فرهنگی و رسیدن به سرچشمه‌هایی است که بیش از هر چیز رخساره‌ی رنگ‌پریده‌ی مردمی را از پشت آئینه زنگار زده‌ی فرهنگ نشان می‌دهد.

مؤلف به هیچ عنوان ادعای جامع و کامل بودن کتاب را ندارد؛ بلکه به قرائن بسیار مدعی است این حجم کتاب و نویسندگان شاید کمی بیش از نیمی مؤلفین و یا آثاری است که امکان شناسایی و فهرست‌برداری آن‌ها فراهم بوده است و اگرچه فهرست

همین تعداد نیز با والذاریات بسیار فراهم آمده، اما اگر شرایط مناسب تری برای جست‌وجو و اطلاع‌رسانی فراهم می‌آمد، عدد مؤلفان و تألیفات از این‌که هست، عبور می‌کرد. همچنین برخی از مؤلفان آثار دیگری داشته‌اند که در جست‌وجوها یافت نشده و از طرفی دسترسی به خود مؤلف هم فراهم نشده است.

همچنین آثاری که در مرحله آماده‌سازی کتاب انتشار یافته است، عموماً امکان ورود پیدا نکرده‌اند، چنین توقع داریم که مؤلفان و پژوهشگران، چنانچه در تکمیل این کتاب و یا فهرست‌آوری که از این پس انتشار خواهد یافت، اطلاعی دارند از باب همکاری فرهنگی، اطلاعات خود را از طریق ایمیل sasan.valizadeh@gmail.com برای مؤلف ارسال دارند. به هر روی پرونده چنین تألیفی هرگز بسته نمی‌شود و پسندیده‌تر آن است که آن‌گونه که اسناد قاسمی پیشنهاد داده‌اند در پایان هر دهه ویرایش جدیدی از آن به دست داده شود، کاری که مؤلف دو بار به آن دست یازیده است و در دهه‌های آینده ان‌شاءالله کسانی دیگر بر این کار همت گمارند.

ساسان والی‌زاده

فروردین ۱۳۹۲